

Alona PLYASKINA¹

ROLA EDUKACJI W BUDOWANIU SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Referat poświęcony jest przede wszystkim postępowi edukacji opartej na zasadzie nowoczesnej wiedzy i swobodnego przepływu myśli w społeczeństwie informacyjnym. Przyspieszony rozwój cywilizacyjny stawia przed edukacją nowe wyzwania. W ostatnim czasie technologie informacyjne stają się nieodłączną częścią składową ukraińskich stosunków społecznych oraz indywidualnych praktyk komunikacyjnych.

1. WPROWADZENIE

Konsekwencją kreatywności jest stały i dynamiczny przyrost wiedzy. Czas istnienia niektórych dziedzin wiedzy jest niedługi. Wszystko to spowoduje ewolucję w potrzebie zdobywania nowej wiedzy. W społeczeństwie industrialnym uniwersytety uczyły, jak używać wiedzy, ale dziś to już nie wystarcza. W tym czasie uczelnie zapoznają swoich studentów z pewnym kanonem wiedzy, bez której nie da się wejść na rynek pracy. Ale w interesie każdego studenta jest znalezienie dla siebie niszy, w której zacznie być specjalistą wysokiej klasy, w której nabeździe nowych umiejętności i dzięki nim stanie się konkurencyjny na rynku pracy. Zatem uniwersytety w epoce społeczeństwa informacyjnego muszą również nauczyć, jak tworzyć wiedzę².

W społeczeństwie informacyjnym nowoczesna technologia odebrała człowiekowi wyłącność na co najmniej jeden element inteligencji, czyli umiejętność podejmowania decyzji. Komputer zastąpił człowieka w zwyczajnych czynnościach umysłowych, w automatycznym podejmowaniu rutynowych decyzji. Jednak technologie komunikacyjne nie są jeszcze inteligentne i odtwarzają jedynie inteligencję człowieka programisty, który stworzył algorytmy.

W społeczeństwie informacyjnym ważniejsza od inteligencji stała się kreatywność, która jest ostatnio bardzo pożądaną cechą pracowników. Kreatywny pracownik ma nowe pomysły, nietypowe, oryginalne spojrzenie na rzeczywistość, potrafi szybko aklimatyzować się w zmieniającym się otoczeniu.

Według M. Płuta-Olejnika sektor informacyjny pełni szczególną rolę w tworzeniu cywilizacji. Konkurencyjny i innowacyjny sektor informacyjny to podstawa upowszechniania nowych dóbr i usług, dostępu do rynków globalnych, unowocześniania wielu dziedzin życia publicznego i prywatnego, a zwłaszcza upowszechniania i unowocześniania edukacji na każdym poziomie i we wszystkich formach. Niewątpliwie istotny wpływ na tempo tych zmian będzie miało społeczeństwo. Powinno się ono charakteryzować otwartością na nowe

¹ Alona Plyaskina, doktorantka Socjologii, Katedra Mikrostruktur Społecznych i Współczesnych Teorii Socjologicznych, Instytut Socjologii, Wydział Nauk Społecznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II

² *Społeczeństwo informacyjne*, red. J. Papińska-Kacperek, PWN, Warszawa 2008, s. 23.

rozwiązania ekonomiczno-społeczne, nową stratyfikacją społeczną, akceptować nowe rozwiązania technologiczne i nowe elementy tworzące system wartości³.

2. EDUKACJA JAKO PRIORYTETOWY OBSZAR SPOŁECZNEJ AKTYWNOŚCI

Społeczeństwo informacyjne to nowy typ społeczeństwa kształtujący się w krajach po-przemysłowych, w których rozwój technologii informacyjnych osiągnął najszybsze tempo. W społeczeństwie informacyjnym zarządzanie informacją, jej jakość i szybkość przepływu są zasadniczymi czynnikami konkurencyjności zarówno w przemyśle, jak i w usługach⁴.

Społeczeństwo wiedzy opiera się na powszechnym dostępie do podstawowego zakresu techniki komunikacyjnej i informacyjnej oraz otwartej sieci, czyli na nieskrępowanym dostępie do wszystkich operatorów i usługodawców. Atrybutami społeczeństwa informacyjnego są także zdolności do łączenia i przetwarzania danych, kompatybilność i zdolność do współpracy wszelkiej techniki umożliwiającą pełen kontakt bez względu na miejsce, oraz tworzenie warunków dla konkurencji w tej dziedzinie⁵.

Przyspieszony rozwój cywilizacyjny stawia innowacyjne wyzwania jednocześnie i dla edukacji. Edukacja jest istotnym czynnikiem rozwoju społeczeństwa informacyjnego, najważniejszą inwestycją przyszłości cywilizacji, a także sposobem na uniknięcie problemów społecznych i na szerzenie ukształtowania, samowiedzy i świadomości narodowej.

W gospodarkach krajów wysoko uprzemysłowionych zapotrzebowanie na specjalistów w zakresie informatyki, biegłych w obsłudze komputerów, gwałtownie wzrasta. Nie najwyższe wyniki kształcenia nie przeszkodziły w dalszym komputeryzowaniu szkoły. Po dokonaniu niewielkich zmian w procesie kształcenia i jego organizacji przystąpiono do masowej edukacji informatycznej. Wystąpił szybki wzrost różnych form kształcenia, do-kształcania i samokształcenia informatycznego, którego celem była nauka obsługi narzędzi informatyki. W efekcie edukacja została zdominowana przez naukę technicznej obsługi komputerów. Przyszło to tym łatwiej, że w szkole niepodzielnie panował werbalny sposób przekazu oraz pamięciowe przyswajanie faktów. Funkcjonująca u podstawy tego kształcenia behawioralna teoria uczenia zakładała rozwijanie złożonych umiejętności poprzez opo-nowanie prostych komponentów tych umiejętności powiązanych w sekwencje⁶.

Sektor edukacji jest priorytetowym obszarem społecznej aktywności we wszystkich współczesnych społeczeństwach i gospodarkach. Jeśli edukacja ma spełniać swoje zadania i aktywnie formować społeczeństwo informacyjne oparte na wiedzy, to powinna kształtować wśród odbiorców określone umiejętności, zachowania, postawy. Chodzi zwłaszcza o kształtowanie umiejętności praktycznych, przekazywanie wiedzy teoretycznej oraz formowanie postaw⁷.

W świetle tych ustaleń edukacja w społeczeństwie informacyjnym jest kształtowaniem zarówno umiejętności radzenia sobie z odkrywczymi technologiami (komputery, oprogramowanie, Internet), jak i postaw skłaniających do rozwoju indywidualnego, bezustannego

³ M. Płuta-Olejek, *Rozwój usług edukacyjnych w erze społeczeństwa informacyjnego*, WPLE, Warszawa 2006, s. 55.

⁴ Program wojewódzki „Rozwój społeczeństwa informacyjnego dla województwa lubelskiego”, Lublin 2004.

⁵ Sektorowy program operacyjny „Wzrost konkurencyjności gospodarki”, uzupełnienie programu, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2003.

⁶ B. Siemieniecki, *Kognitywistyka a edukacja medialna*, [w:] *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, red. T. Lewowicki, B. Siemieniecki, Adam Marszałek, Toruń 2005, s. 12.

⁷ M. Płuta-Olejek, *op. cit.*, s. 55.

kształcenia, aktywnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, nadążania za ewolucjami cywilizacyjnymi. Ułatwia to dostęp do informacji i wiedzy, zapewniony we wszystkich formach edukacji formalnej i nieformalnej w ciągu całego życia.

B. Siemieniecki i W. Lewandowski zaznaczają, że „tworzenie się ery informacyjnej, której jesteśmy świadkami, powoduje znaczące zmiany w wielu dziedzinach życia. Edukacja jest jednym z najważniejszych elementów życia społecznego i decyduje o jego obrazy, nie może więc stać w opozycji do tendencji rozwojowych. Konieczne jest, aby korzystała z najnowszych zdobyczy techniki, jeśli tylko są one w zgodzie z ogólnymi celami kształcenia”⁸.

I. Kowalska podkreśla, że zastosowanie i wdrożenie nowych produktów oraz technologii we współczesnym społeczeństwie informacyjnym znacznie zmienia życie, sposób wykonywanej pracy lub sposoby komunikowania się⁹. Poziom edukacyjny nowoczesnego społeczeństwa jest silnie powiązany z aktualną sytuacją ekonomiczną krajów, dlatego dynamiczne wdrażanie nowoczesnych technologii wymusza ustawiczną edukację społeczeństwa.

Systemy edukacyjne, a także informacyjno-komunikacyjne w poszczególnych krajach stanowią niezbędne składowe gospodarki opartej na wiedzy. Porównanie poziomu rozwoju systemu edukacyjno-szkoleniowego oraz systemu informacyjno-komunikacyjnego Polski oraz krajów Europy Zachodniej i USA jednoznacznie wskazuje, że największy dystans do pokonania mamy właśnie w obszarach edukacji i nowych technologii, a także w odniesieniu do innowacyjności polskiej gospodarki¹⁰. Podejmując próbę niwelowania tych różnic w ostatnich latach, podjęto w Polsce wiele inicjatyw, które wiążą się bezpośrednio z włączeniem kraju do realizacji procesu lizbońskiego i równoległe procesu bolońskiego ukierunkowanego na szkolnictwo wyższe.

Przyjęty model kształcenia informatycznego zdominował edukację; co więcej, doprowadził do uśpienia potrzeby gruntownych w niej zmian. Dlatego początkowo systemy edukacyjne w niewielkim stopniu zwracały uwagę na nowe zjawiska, takie jak:

- skutki masowego dostarczania informacji, wzrost możliwości komunikacji elektronicznej;
- zmiany w strukturze społecznej wynikające z upadku tradycyjnych autorytetów, charakterystycznych dla cywilizacji opierającej się na komunikacji pisemnej i ustnej;
- pojawienie się w obszarze kultury języka elektronicznego¹¹.

3. ROLA TECHNOLOGII EDUKACYJNEJ W SPOŁECZEŃSTWIE INFORMACYJNYM

Ustabilizowana do tej pory przestrzeń edukacyjna ewoluuje poprzez wdrożenie w teorii i praktyce kształcenia narzędzi technologii informacyjnej. Obecnie coraz mniej zaskakujące jest, iż lekcje w trybie e-nauczania prowadzone są już w szkole podstawowej, będąc uzupełnieniem materiału przekazywanego stacjonarnie, natomiast część zajęć na wielu uczelniach wyższych realizowanych jest w tej formie jako pełnowartościowy odpowiednik klasycznej formy studiów. Pojawiają się jednak dylematy związane z tym procesem¹².

⁸ B. Siemieniecki, W. Lewandowski, *Internet w szkole*, Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna, Toruń 2001, s. 129.

⁹ I. Kowalska, *Strony internetowe państwowych szkół wyższych – przypadek instytutów socjologii*, [w:] *Spółeczeństwo informacyjne*, red. L. Haber, M. Niezgoda, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006, s. 456.

¹⁰ W.M. Grudzewski, I. Hejduk, *Systemy zarządzania wiedzą a efektywność innowacyjna przedsiębiorstw*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 22 (2003), s. 159.

¹¹ B. Siemieniecki, *Kognitywistyka...*, s. 12.

¹² W.M. Grudzewski, I. Hejduk, *op. cit.*, s. 159.

Typowy członek społeczeństwa informacyjnego musi posiadać zdolność do użytkowania systemów komputerowych połączonych ze sobą za pomocą Internetu, w celu tzw. 7 „P” (pozyskiwania, przetwarzania, przesyłania, przechowywania, preparowania, prezentowania, porządkowania danych). Informatyzacja zmieniła funkcjonowanie nie tylko jednostek ludzkich, organizacji opartych na kapitale intelektualnym czy przemysłu, ale także przekształciła podejście do procesu uczenia się i nauczania, tworząc nową jakość określaną jako e-edukacja¹³.

Nowe technologie powinny przyczyniać się do postępu, rozpowszechniania wiedzy, swobodnego przepływu myśli i wiadomości oraz edukacji wszystkich grup społecznych w ciągu całego ich życia¹⁴.

Spośród najważniejszych wyznaczników warunkujących efektywność e-nauczania (edukacji w społeczeństwie informacyjnym) Internet zawiera w sobie następujące pożądane cechy:

- interaktywność – dwustronny sposób komunikowania się;
- globalny zasięg – szansa dotarcia wszędzie tam, gdzie pojawia się możliwość przyłączenia do zasobów globalnej cyfrowej wioski;
- multimedialny charakter – dowolne połączenie ze sobą dźwięku, tekstu, obrazów statycznych i dynamicznych;
- elementy medium masowego i kanału przekazu informacji bezpośredniej – możliwość dystrybuowania informacji do wielu odbiorców lub konkretnego użytkownika;
- głębia przekazu – odpowiednio zaprojektowana hipertekstowość informacji ułatwia dostęp do wiedzy;
- szybkość reakcji – możliwość udzielania odpowiedzi w trybie synchronicznym;
- medialność typu *pult* – umożliwiająca wybór informacji przez użytkownika oraz wybór kolejności zapoznawania się z nimi;
- elastyczność – możliwość bieżącej korekty zawartości stron WWW;
- ekonomiczność – niski koszt przekazu informacji w porównaniu z mediami tradycyjnymi (np. kursy prowadzone przy użyciu tradycyjnej korespondencji pocztowej);
- stała dostępność (przynajmniej teoretycznie)¹⁵.

Internet jest narzędziem wielofunkcyjnym. Jego rolę w kształtowaniu umiejętności „człowieka przyszłości” można analizować wieloaspektowo. Internet jest bogatym źródłem informacji. Informacje te mogą być jednak niepewne lub wręcz niepożądane w aspekcie wychowawczym. Obserwacja procesu dydaktycznego z wykorzystaniem Internetu pozwoliła mi wyodrębnić trzy konteksty¹⁶:

1. Internet jako „swobodne” źródło informacji. Uczniowie wyszukują informacje na zadany przez nauczyciela temat.
2. Internet jako „sterowane” źródło informacji. W tej sytuacji nauczyciel jest „sterem” po Internecie.

¹³ *Ibidem*, s. 68.

¹⁴ F. Mayor, *Przyszłość świata*, Fundacja Studiów i Badań Edukacyjnych, Warszawa 2001, s. 324.

¹⁵ B. Gregor, *Internet – nowy wymiar działalności organizacji*, [w:] *e-Commerce*, red. B. Gregor, M. Stawiszynski, Branta, Bydgoszcz–Łódź 2002, s. 57–58.

¹⁶ M. Gańko-Karwowska, *Francja a społeczeństwo informacyjne – wybrane aspekty kształtowania kompetencji informatycznej uczniów szkół podstawowych*, [w:] *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, red. T. Lewowicki, B. Siemieniecki, Adam Marszałek, Toruń 2005, s. 259.

3. Internet jako źródło kształtowania kompetencji komunikacyjnej w zakresie wyraża własnych stanów emocjonalno-intelektualnych. Internet wykorzystywany jest z zastosowaniem metody projektów, której integralną część stanowi we współpracy między szkołami, często oddalonymi od siebie o setki kilometrów (np. w Kanadzie).
4. E-nauczanie jest ideą, która zdobyła w relatywnie krótkim czasie znaczącą popularność jako uzupełnienie lub samodzielna forma zdobywania wiedzy. Jednakże, jak wynika z upowszechniania kursów prowadzonych w trybie online, pomijana jest tematyka teoretycznego oraz praktycznego opracowywania zajęć dedykowanych. W celu efektywnego tworzenia spotkań edukacyjnych w sieci należy uwzględniać wskazania samych zainteresowanych na ten temat, a także prowadzić szczegółowe analizy, dotyczące m.in. graficznego interfejsu użytkownika oraz metodyki e-nauczania, ponieważ składowe te odpowiedzialne są za efektywność podejmowanych działań. Pogłębianie owej problematyki, wraz z odpowiednim wdrażaniem wyników badań uzupełnionych o dogłębnie opracowane koncepcje edukacyjne, umożliwi bieżący, harmoniczny rozwój społeczeństwa informacyjnego, gdzie każdy potencjalny użytkownik niezależnie od wieku będzie miał sposobność do rozwoju własnych zainteresowań poprzez interaktywne multimedia¹⁷.

Istotne jest wypracowanie prawidłowej pod względem poprawności dydaktycznej i technicznej metodyki tworzenia kursów online, a także animowanie oraz upowszechnianie tychże działań wśród grup mogących bezpośrednio podnosić swój potencjał wiedzy oraz rozwijać zainteresowania¹⁸.

Każde społeczeństwo, które chce w przyszłości być członkiem globalnego społeczeństwa informacyjnego, jest zobligowane do tworzenia własnej infrastruktury informacyjnej, do której dostęp będą mieć wszyscy obywatele, zamieszkujący kraj, ale również obywatele całego świata. Dobrze zorganizowana infrastruktura informacyjna pozwala obywatelowi na swobodny dostęp do interesujących go zasobów (w zamyśle mamy oczywiście bazy danych udostępniane głównie poprzez Internet) bez zbędnych formalności, jakie zwykle towarzyszą takim działaniom¹⁹.

Poszukiwanie nie może ograniczać się tylko do przeglądania dziesiątek czy setek stron literatury, musimy wykorzystywać inne dostępne sposoby pozyskiwania ważnych z punktu widzenia rozwiązania problemu informacji – różne źródła składowe wiedzy z Internetem łącznie (ogólnodostępne bazy danych). By nauka taka była możliwa i dawała zamierzony efekt, ważna staje się znajomość obsługi komputera, a umiejętność obsługiwanego sprzętu multimedialnego współpracującego z komputerem – bardzo wygodna. Ze szczególną uwagą należy przyglądać się pracy uczniów, niesie ona bowiem ze sobą pewne zagrożenia dla nich. Niekontrolowany dostęp do zasobów sieciowych, niezdrowa i szkodliwa konkurencja pomiędzy uczniami – oto niektóre z nich. Uczniowie (studenci) mogą pożądać sukcesu bez względu na środki, jakimi do niego dochodzą i jakie to działanie może mieć konsekwencje. Zapobiegać tym zjawiskom możemy opracowując odpowiednie dzia-

¹⁷ Ł. Tomczyk, *E-edukacja seniorów jako element budowy społeczeństwa informacyjnego*, „E-mentor” 30 (2009), s. 72.

¹⁸ W.M. Grudzewski, I. Hejduk, *op. cit.*, s. 159.

¹⁹ T. Kałużny, *Kształcenie informatyczne i edukacja medialna na rzecz przyszłego społeczeństwa informacyjnego*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2006/4, s. 33.

łania w szkole, jak i w instytucjach pozaszkolnych. Dużej roli upatrujemy w działaniach państwa i instytucji odpowiedzialnych za pracę mediów²⁰.

Spółeczeństwo informacyjne przyniesie stały rozwój tylko ludziom wykształconym, ponieważ tylko oni mogą nadażyć za zachodzącymi zmianami. Dostęp do nauki jest nie tylko powszechny, ale nawet permanentny: uczymy się nie tylko w szkołach, ale wszędzie i przez całe życie. Niedługo w warunkach gospodarki elektronicznej mogą zacząć upadać całe gałęzie przemysłu i raz zdobyty zawód może nie wystarczyć na całe życie.

4. UKRAIŃSKI SEKTOR EDUKACYJNY

W ostatnim czasie Internet stał się nieodłączną częścią składową stosunków społecznych oraz indywidualnych praktyk komunikacyjnych. Jednak na Ukrainie rozwój Internetu napotyka poważne przeszkody w postaci przestarzałych sieci komunikacyjnych, niskiego poziomu komputeryzacji i niskich zarobków obywateli. Według danych państwowego departamentu do spraw łączności i informatyzacji, w 2007 r. ilość ukraińskich użytkowników zasobów internetowych zwiększyła się o 52,4% w porównaniu z rokiem 2006 i wyniosła 6,4 mln osób. Według stanu z początku 2008 r. prawie czternastu na stu mieszkańców Ukrainy korzystało z sieci, podczas gdy w 2006 r. liczba ta wynosiła dziewięć osób na sto. Według danych z globalnych statystyk ukraińskiego Internetu, udostępnionych przez ukraiński portal Bigmirnet, rozmiar ukraińskiego audytorium sieciowego w 2007 r. wynosił ponad 6,3 mln osób. Liderem jest tutaj obwód kijowski, którego udział wyniósł 58,04% ogólnej liczby internautów, podczas gdy obwód czerniowiecki – region najmniej aktywny – miał udział tylko 0,11%²¹.

Rozwój ukraińskiego sektora „światowej pajęczyny” jest nieodłącznie związany z wykorzystaniem zaplecza technicznego i kadrowego różnorodnych placówek szkolnictwa wyższego. Na bazie tych szkół wyższych tworzy się sieci telekomunikacyjne i centra internetowe, pierwsze miejsca publicznego dostępu do Internetu. Wszystkie te argumenty pozwalają zakładać istnienie w ukraińskich szkołach wyższych grup studentów i wykładowców, którzy ciągle i aktywnie prowadzą pracę w wirtualnej przestrzeni informacyjnej.

W warunkach ograniczonych zasobów oraz niskiego poziomu dostępu do centralnych ukraińskich i zagranicznych zbiorów bibliotecznych zagospodarowanie zasobów Internetu można rozpatrywać jako strategiczny kierunek rozwoju edukacyjnego mimo wszelkiego ryzyka, jakie występuje w trakcie opanowywania i wprowadzania innowacji.

To właśnie technologie internetowe były w okresie kryzysu gospodarczego z lat 90. rozpatrywane przez administrację wielu ukraińskich uniwersytetów nie tylko jako alternatywa względem przestarzałych już zbiorów bibliotecznych, lecz także jako możliwość istotnego poszerzenia strefy własnych wpływów poprzez elektroniczną działalność wydawniczą i edukację na odległość. Powstał efekt wzajemnej kontroli, wzajemnej edukacji oraz wzajemnego wzbogacania intelektualnego naukowców i wykładowców uniwersyteckich w warunkach udostępniania za pośrednictwem sieci większości kursów edukacyjnych, programów oraz praktyk. Niewątpliwie dla aktywnych studentów otwiera się zasadniczo nowy poziom możliwości zdobycia jakościowego wykształcenia *de facto* niezależnego od konkretnego miejsca studiowania.

²⁰ *Ibidem*, s. 32.

²¹ *Е-правительство*, <http://www.dgt.kz/ssi/popup.php?vip=26&razd=2&id=446>.

W chwili obecnej wysiłki zarządów uniwersyteckich skierowane są na stworzenie informacyjnych zasobów naukowych w wirtualnych placówkach szkół wyższych, które zostaną włączone w ukraiński portal internetowy otwartej edukacji. Spora ilość technologii internetowej edukacji – od publikowania programów nauczania do organizowania wideokonferencji – już została zaakceptowana na większości uniwersytetów.

Ogromnego potencjału Internetu w podwyższaniu jakości ukraińskich szkół wyższych nie da się jednak wykorzystać w pełnej mierze ze względu na obecność czynników o charakterze obiektywnym i subiektywnym. Do najistotniejszych zaliczyć można ograniczone zasoby materialne i techniczne uniwersytetów oraz niedopracowanie menadżerskich strategii optymalizacji procesów wykorzystania technologii internetowych w rozwiązywaniu edukacyjnych i badawczych problemów uniwersytetów. W wyniku tego administratorzy uniwersytetów starają się zwiększać liczbę narzędzi komunikacji i skomputeryzowanych miejsc pracy oraz udostępniać maksymalną ilość zasobów internetowych. Zwiększenie dostępu do technologii internetowych dla ukraińskich studentów i wykładowców napotyka także na problemy związane z niedopracowaniem pedagogicznych i menadżerskich metod koordynowania i podnoszenia efektywności współdziałania podmiotów współczesnego procesu edukacyjnego.

Przy opracowywaniu procesu aktualizacji zasobów internetowych w rozwoju ukraińskiej edukacji dopuszczalny jest zwrot w stronę dwóch dziedzin wiedzy socjologicznej – socjologii społeczeństwa informacyjnego oraz socjologii szkoły wyższej. Właśnie z tym faktem wiąże się potrzeba opracowania interaktywnej metodologii analizy ważniejszych praktyk internetowych podmiotów edukacji uniwersyteckiej.

Podjęcie systemowe w socjologii edukacji jest najbardziej odpowiednie wobec specyfiki metodologicznej analizy Internetu. Zakłada możliwość równoległego badania struktury zewnętrznych powiązań podsystemów edukacyjnych i osobliwości procesu pedagogicznego. W tym kontekście zasadniczo najważniejsze jest zbadanie roli edukacyjno-informacyjnych zasobów Internetu w realizowaniu ważniejszych społecznych funkcji współczesnych uniwersytetów:

- przygotowywania wykwalifikowanej, profesjonalnej kadry;
- odtwarzania struktury społecznej ludności;
- prowadzenia badań naukowych.

Jednym z najważniejszych aspektów tego procesu jest zmiana socjokulturowego statusu szkół wyższych, uwarunkowanego historyczną specyfiką rozwoju sieci telekomunikacyjnych na Ukrainie oraz osobliwościami lokalnych rynków pracy. W wielu ukraińskich regionach uniwersytety stały się centrami lokalnych sieci telekomunikacyjnych i magazynami zasobów informacyjnych. Zachowanie aktywnych więzi społecznych między absolwentami i wykładowcami szkół wyższych doprowadza do konieczności sformułowania głównego zadania – przekazania norm i wartości efektywnego wykorzystania zasobów internetowych następnym pokoleniom przyszłej elity politycznej i biznesowej. W ten sposób odbywa się kształtowanie nowej społecznej roli ukraińskiej edukacji, na którą zapotrzebowanie zdradza państwo, jak też struktury biznesu oraz społeczeństwo.

W procesach kształtowania wirtualnych społeczności edukacyjnych wagi nabiera niezgodność poziomu zagospodarowania norm komunikacji elektronicznej z motywacją jej uczestników do zindywidualizowanego kształcenia. Aktualny staje się problem odporności i pewności otrzymywanej przez jednostkę wiedzy naukowej, co z kolei prowadzi do komplikacji procedur wyboru informacji w Internecie.

Ustalenie powiązań cech społeczno-demograficznych i wskaźników aktywnego korzystania z usług internetowych wykazało, że jednym z najważniejszych czynników zróżnicowania studentów według poziomu tego rodzaju aktywności jest przynależność wydziałowa. Najczęściej z usług sieci korzystają studenci wydziałów technicznych i przyrodniczych. Na Narodowym Technicznym Uniwersytecie w Chersoniu aktywnymi użytkownikami Internetu są natomiast studenci wydziału międzynarodowych stosunków ekonomicznych.

Można zaznaczyć najważniejsze aspekty zagospodarowania przez ukraińskie audytoryum akademickie edukacyjnych technologii internetowych. Pierwszy z nich związany jest z dominowaniem na uniwersytecie „bibliotecznej” kultury informacyjnej, w obrębie której student jest orientowany na tekst edukacyjny oraz jego odtwarzanie jako produkt końcowy samodzielnej działalności edukacyjnej. Sprzeczność między wymaganiami studentów wobec Internetu jako odmiany „biblioteki” i zasadniczo odmienną naturą tego środowiska informacyjnego zrodziła wiele problemów, na przykład przekazywanie do oceny referatów i prac naukowych wykonanych przez osoby trzecie. Drugim procesem wyznaczającym rozwój akademickich praktyk internetowych jest aktywne „profesjonalizowanie” doświadczenia pracy zdobywanego w sieci. Coraz większa ilość studentów jest zdolna rozwiązywać wąsko specjalistyczne zadania powstające w nowym środowisku informacyjnym w trakcie odbywania praktyk, stażu bądź równoczesnego z procesem nauczania oswajania działalności zawodowej. Ponadto dla części studentów właśnie ten zakres pracy z technologiami internetowymi jest najbardziej atrakcyjny.

Na Ukrainie najbardziej znacząca dla środowiska akademickiego jest sprzeczność dążenia do uzyskania za pośrednictwem równych technologii wysokiej jakości i pełnowartościowej edukacji z z próbami uczynienia nauki w szkole wyższej formalnością w drodze do otrzymania dyplomu.

Niestety, nawet mając zapotrzebowanie na zdobycie w sieci jakościowej informacji, studenci i wykładowcy nie zawsze potrafią osiągnąć zadowalający wynik pracy. Głównymi funkcjami wykładowców są przy tym:

- poszukiwanie i filtrowanie informacji dodatkowych, dotyczących kursów edukacyjnych;
- przekazanie studentom norm aktywnej, ukierunkowanej naukowo komunikacji internetowej;
- operatywna i efektywna opieka naukowa za pośrednictwem poczty elektronicznej;
- wymiana doświadczenia z kolegami na przykład poprzez opanowanie mechanizmów publikacji internetowych.

5. PODSUMOWANIE

Na Ukrainie uzasadniona jest potrzeba przejścia od rozwiązania problemu udostępnienia zasobów internetowych studentom i wykładowcom do dyskusji na temat optymalizacji technologii pracy w sieci, motywacji do efektywnego i racjonalnego wykorzystania jej zasobów oraz tworzenia planów powstania wysokiej jakości bibliotek elektronicznych i sieci komunikacyjnych. Skuteczne realizowanie tych zadań w wielu aspektach uzależnione będzie od efektywnego opanowania przez studentów i wykładowców nie tylko informacyjnej, ale też komunikacyjnej i medialnej funkcji Sieci. Im bardziej znane i codzienne będą praktyki współpracy wirtualnej, tym bardziej aktualne będą badania Internetu jako jednego z zasobów wyznaczających dynamikę różnorodnych społecznych zmiennych: od społeczeństwa jako całości do oddzielnych jego grup. Można jednak stwierdzić nastanie ery społeczeństwa informacyjnego na Ukrainie i należy uczynić wszystko, aby stworzyć jak

najdogodniejsze warunki do tego, by sprawnie i szybko rozprzestrzeniać powszechną nowoczesną edukację informacyjną.

LITERATURA

- [1] *E-правительство*, www.dgt.kz/ssi/popup.php?vip=26&razd=2&id=446
- [2] Gańko-Karwowska, M., *Francja a społeczeństwo informacyjne – wybrane aspekty kształtowania kompetencji informatycznej uczniów szkół podstawowych*, [w:] *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, red. T. Lewowicki, B. Siemieniecki, Adam Marszałek, Toruń 2005
- [3] Gregor, B., *Internet – nowy wymiar działalności organizacji*, [w:] *e-Commerce*, red. B. Gregor, M. Stawiszyński, Branta, Bydgoszcz–Łódź 2002
- [4] Grudzewski, W.M.; Hejduk, I., *Systemy zarządzania wiedzą a efektywność innowacyjna przedsiębiorstw*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 22 (2003)
- [5] Kałużny, T., *Kształcenie informatyczne i edukacja medialna na rzecz przyszłego społeczeństwa informacyjnego*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2006/4
- [6] Kowalska, I., *Strony internetowe państwowych szkół wyższych – przypadek instytutów socjologii*, [w:] *Spółczesne społeczeństwo informacyjne*, red. L. Haber, M. Niezgoda, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006
- [7] Mayor, F., *Przyszłość świata*, Fundacja Studiów i Badań Edukacyjnych, Warszawa 2001
- [8] Płuta-Olejek, M., *Rozwój usług edukacyjnych w erze społeczeństwa informacyjnego*, PWE, Warszawa 2006
- [9] Program wojewódzki „Rozwój społeczeństwa informacyjnego dla województwa lubelskiego”, Lublin 2004
- [10] Sektorowy program operacyjny „Wzrost konkurencyjności gospodarki”, uzupełnienie programu, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2003
- [11] Siemieniecki, B., *Kognitywistyka a edukacja medialna*, [w:] *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*, red. T. Lewowicki, B. Siemieniecki, Adam Marszałek, Toruń 2005
- [12] Siemieniecki, B.; Lewandowski, W., *Internet w szkole*, Multimedialna Biblioteka Pedagogiczna, Toruń 2001
- [13] *Spółczesne społeczeństwo informacyjne*, red. J. Papińska-Kacperek, PWN, Warszawa 2008
- [14] Tomczyk, Ł., *E-edukacja seniorów jako element budowy społeczeństwa informacyjnego*, „E-mentor” 30 (2009)

ROLE OF EDUCATION IN CONSTRUCTION OF AN INFORMATION SOCIETY

New technologies promote progress, the distribution of knowledge and free current of idea in an information society. The accelerated civilized development puts new challenges for education. Recently information technologies gradually become inseparable component of the Ukrainian public mutual relations, as well as individual communicative practices.